

Aleksis K – Sunnuntai-Kaleva

Vanhan surma

Ennen vanhaan sanottiin, että uusi lumi on vanhan surma, ja sehän piti paikkansa: kun keväthangel sateli räntää, kohta katosivat sekä entinen että uusi lumi, purot solisivat ja kevät alkoi tulla jollottaa.

Vaan entäs nyt? Miten uusi lumi voi olla vanhan surma, jos vanhaa lunta ei ole olemassakaan? Tänä ”talvena” näin on ollut monin paikoin. Lunta ei ole tullut ollenkaan, tai se on sulanut omin nokkinensa ilman uutta lumisadetta. Maalis- ja huhtikuun räntäpyryjä sanotaan muka takatalviksi, vaikka eiväthän ne sellaisia ole, koska oikeasti on vielä täysi talvi menossa ja kysymyksessä on pikemminkin ensilumi. Sillä ei ole maassa mitään sulatettavaa, joten nämä myöhäispyryt pettyvät pahan kerran ja turhautuvat, kun joutuvat satamaan turhan päiten.

Sekaisin saattavat mennä myös sääprofeetat, jotka ennustavat säätä vanhan perinnetiedon perusteella. He ovat voineet kohtalaisen luotettavasti tietää esimerkiksi sen, että jos ei maaliskuuta näytä, niin ei huhtikuukaan hummauta. Huhtikuun hummautus, eli lumihankien putoaminen olemattomiin, on siis riippunut siitä, onko maaliskuussa tullut päiviä vai ei. Tältä ennustukselta putoaa pohja, jos hummautus tulee jo helmikuussa, kuten tänä vuonna tapahtui. Kaksi kuukautta liian myöhään annettu sääennusteesta ei ole mitään muuta iloa kuin se, että sääprofeetta menettää viimeisenkin uskottavuutensa.

Maailmankirjat ovat sekaisin myös muuttolinnoilla. Ennen tiedettiin, että kuu kiurusta kesään, puoli kuuta peipposesta, västäräkistä vähäsen ja pääskysestä ei päiväkkään. Nyt sen sijaan tuo loru pitää laittaa uuteen uskoon, kun kesä voi alkaa jo maaliskuussa, mutta tiput tulevat silti vanhasta muistista entiseen aikaan: kuu kesästä kiuruun, puolitoista peipposeen, vähän vielä västäräkkiin, pari kuuta pääskyseen.

Vähin mitä vanha kansa voi tässä tilanteessa tehdä, on vanhojen ennusteiden ja sananparsien päivittäminen vastaamaan nykyaikaisia ilmastonmuutosoloja. Esimerkiksi juuri tuo ”Uusi lumi on vanhan surma” voisi kuulua ”Uusi lumi on itsemurha”. Vanhan väittämän mukaan Maarian päivänä on katolla saman verran lunta kuin vappuna pellolla: ”Mikä Maariana malolla, se Vappuna vaolla.” Tuo kyllä pitää paikkansa edelleen, paitsi että lunta ei ole kummassakaan paikassa kumpanakaan päivänä: ”Jos on märkää Maariana niin on vetistä Vappuna.”

Monet muutkin sanonnat kaipaavat modernisointia: ”Eteenpäin, sanoi mummo sohjossa.” ”Aina roiskuu, kun ravataan.” ”Antaa tulla usvaa tupaan ja höyryä porstuaan.” ”Ennen kurki kuolee kuin suo jäätyy.” ”Huh hellettä, sanoi jänis helteellä.”



Artikkelin lähde Kaleva